

Prof. dr hab. Magdalena Lisak

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach

e-mail: m.lisak@am.katowice.pl

Katowice, 19 maja 2026

Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym dr. Ayhama Hammoura w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie Instrumentalistyka

Zlecniodawca Recenzji: Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Dokumentacja:

1. Uwierzytelniona kopia dyplomu uzyskania stopnia doktora sztuki
2. Dane osobowe
3. Autoreferat w języku polskim
4. Osiągnięcie wynikające z artykułu 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce
5. Dokumentacja dorobku artystycznego, opublikowanych prac naukowych i twórczych po doktoracie wraz z załącznikami potwierdzającymi ich publiczną prezentację
6. Informacja o działalności dydaktycznej i uzyskanych nagrodach

A. Podstawowe dane o Habilitancie

Ayham Hammour urodził się w XXXXXXXXXXXX w XXXXXX roku, a naukę gry na fortepianie rozpoczął w wieku 6 lat. Studia licencjackie ukończył w rodzinnym mieście pod kierunkiem prof. Cynthii Al-Wadi. Swoje umiejętności doskonalił na studiach magisterskich, które ukończył z wyróżnieniem w klasie prof. Mirosława Herbowskiego w Akademii Muzycznej w Krakowie (dyplom magisterski w 2012 roku), a następnie uzyskał tytuł doktora sztuk muzycznych nadany przez Akademię Muzyczną im. G i K. Bacewiczów w Łodzi na podstawie dysertacji „Programowość, innowacyjność i dramaturgia w sonatach fortepianowych Sergieja Rachmaninowa” opracowanej pod kierunkiem promotora prof. dr hab. Mariusza Drzewickiego (2022). Jest laureatem konkursów pianistycznych on-line takich jak: Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny *Elevato* – Salzburg, Międzynarodowy Konkurs „International Golden Classical Music Awards” w Nowym Jorku, Clara Schumann International Competition, International Rocky Mountain Music Competition w Toronto, a także laureatem konkursów odbywających się *live* - Konkursu „Musica Insieme” w Wenecji (2014) – w kategorii solowej i kameralnej oraz V Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego w Trzcianie (2019). Brał udział w kursach mistrzowskich m.in. w Krakowie, Rzeszowie, Katowicach, Pradze pod kierunkiem prof. Andrzeja Jasińskiego, prof. Katarzyny Popowej – Zydrón, prof. Anny Malikovej, prof. Wolfganga Manza, prof. Kevina Kennera oraz prof. Bradley’a Bolena. Występował m.in. Grove

Roxy Hall w Baylor University w Stanach Zjednoczonych, Sali Barokowej Starego Ratusza w Wiedniu, Filharmonii Syryjskiej, Konserwatorium w Żylinie, Dworku I. J. Paderewskiego w Kąsnej Dolnej, jak również w salach koncertowych w Krakowie, Łodzi, Kielcach, Nowym Sączu, Wrocławiu, Sanoku, Jastrzębiu-Zdroju oraz Jaworznie. Występował na międzynarodowych festiwalach m.in. Festiwalu Beli Bartoka w Szombathely na Węgrzech, Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Krajów Śródziemnomorskich w Salonikach w Grecji, Festiwalu *International Summer Piano Institute* w Teksasie (USA), International Lugano Music Festival w Lugano (Szwajcaria), Międzynarodowym Festiwalu im. M. K. Čiurlionisa na Litwie, Festiwalu Młodych Kompozytorów w Krakowie oraz Festiwalu *Muzyczna Korzkiew*. Na polu dydaktyki Habilitant ma na swoim koncie pracę na stanowisku nauczyciela gry na fortepianie w Higher Institute of Music w Damaszku (2009-2010), Szkole Muzycznej w Domosławicach I st. im. Ks. Prof. Józefa Tischnera (2012 -2017), w której także pełnił funkcję Kierownika Sekcji Fortepianu (2014-2016), Szkole Muzycznej I i II st. im. B. Rutkowskiego w Krakowie (od 2012), a także na stanowisku badawczo-dydaktycznym Wydziału Sztuki Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (od 2019, obecnie na stanowisku adiunkta).

Rejestracje fonograficzne utrwalone przez Ayhama Hammoura obejmują interpretacje utworów Josepha Haydna, Roberta Schumanna oraz premierowe nagrania *Etiud w stylu romantycznym* krakowskiego kompozytora i pedagoga Waldemara Króla zostały upublicznione w roku 2020 (dostępne on-line). W 2023 roku nakładem wydawnictwa DUX ukazał się dwupłytowy album zawierający nagrania Sonat fortepianowych op. 28 i op. 36 oraz cyklu „Etiudy – obrazy” op. 39 Sergieja Rachmaninowa z okazji 150. rocznicy urodzin kompozytora, a w 2025 roku w tej samej wytwórni pianista wydał płytę solową z Sonatą fortepianową fis-moll op. 11 oraz *Fantasiestücke* op. 12 Roberta Schumanna.

W 2013 oraz 2014 Ayham Hammour otrzymał Nagrodę Dyrektora Szkoły Muzycznej I st. im. Ks. Prof. Józefa Tischnera w Domosławicach, a w 2017 roku Nagrodę Dyrektora Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. B. Rutkowskiego w Krakowie. W 2024 roku Ayham Hammour znalazł się w gronie laureatów muzycznej nagrody Międzynarodowego Konkursu „Muzyczne Orły” za działalność artystyczną w kategorii „Solista”. Za jego działalność dydaktyczną i artystyczną został uhonorowany m.in. Medalem Zasługi Prezydenta RP, nagrodą Prezydenta Miasta Krakowa, a także nagrodą Rektora Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Habilitant jest aktywny na polu organizacyjnym, pełniąc m.in. funkcję wiceprezesa Międzynarodowego Stowarzyszenia *Gloria Artis* w Wiedniu oraz organizując wymiany wykładowców oraz studentów w ramach programu Erasmus+.

B. Ocena dorobku artystycznego i naukowego Habilitanta, na podstawie dostarczonej dokumentacji

Ayham Hammour posiada w swoim dorobku 3 publikacje fonograficzne: Sonatę g-moll Hob. XVI:44 Josepha Haydna, Humoreskę op. 20 Roberta Schumanna oraz premierowe nagranie 7 *Etiud w stylu romantycznym* pianisty i kompozytora Waldemara Króla upublicznione w roku 2020 (dostępne on-line). Pianista wydał także dwupłytowy album zawierający nagrania Sonat fortepianowych op. 28 i op. 36 oraz cyklu „Etiudy – obrazy” op. 39 Sergieja Rachmaninowa (DUX, 2023) oraz przedstawiony w postępowaniu habilitacyjnym jako osiągnięcie artystyczne kompakt z Sonatą fortepianową fis-moll op. 11 oraz *Fantasiestücke* op. 12 Roberta Schumanna (DUX, 2025). Interpretacja Sonat fortepianowych Sergiusza Rachmaninowa była tematem pracy doktorskiej „Programowość, innowacyjność i dramaturgia w sonatach fortepianowych Sergieja Rachmaninowa” obronionej w 2022 roku.

Lektura autoreferatu Ayhama Hammour napisanego mistrzowską polszczyzną odkrywa jego bogate artystyczne i emocjonalne wnętrze oraz samoświadomość celów i dążeń. Sposób, w jaki pochodzący z odległej Syrii pianista zintegrował się ze polskim społeczeństwem i jak prężnie działa w międzynarodowym środowisku muzycznym budzi najwyższy podziw. Jego głęboko humanistyczne podejście zarówno do własnej działalności pianistycznej, jak i dydaktycznej i organizacyjnej jest w dzisiejszym świecie rzadkie i niezwykle cenne.

Działalność koncertowa Habilitanta ogniskuje się na recitalach solowych. Repertuar skupia się wokół wielkich form romantycznych takich jak Sonata fis-moll op. 11, Etiudy symfoniczne op. 13, Humoreska op. 20 R. Schumanna, obydwie Sonaty S. Rachmaninowa, Sonata h-moll F. Liszta, w programach pojawiają się także utwory Debussy’ego i Ravela oraz dzieła epoki klasycyzmu (Beethoven, Haydn) czy wieku XX – Szostakowicz, Čiurlionis, utwory kameralne M. Stachowskiego i M. Chyżyńskiego wykonane w duecie z wiolonczelistą Zdzisławem Łapińskim. W okresie po uzyskaniu tytułu doktora sztuk muzycznych, czyli od maja 2022 roku do października roku 2025 pianista dał 22 koncerty, głównie w szkołach muzycznych w Polsce oraz za granicą – w Żylinie, Madrycie, Calgary, Waco (Teksas, USA), a także w salach koncertowych różnych instytucji – kilkakrotnie w Wiedniu - Großer Saal des Amtshauses Hietzing, Altes Rathaus, Mozarthaus oraz Ambasadzie Rzeczypospolitej Polskiej, następnie w Sali Kameralnej Filharmonii Świętokrzyskiej im. Oskara Kolberga w Kielcach, Sali Widowiskowej Gminnego Centrum Kultury w Trzcianie, wreszcie Muzeum M.K. Čiurlionisa w Wilnie oraz w Druskiennikach (Litwa).

W aktywności koncertowej brakuje koncertów w charakterze solisty z orkiestrą oraz występów w eksponowanych salach koncertowych, czy na festiwalach. Ze względu na specyfikę wydarzeń – koncertów w szkołach muzycznych, recitale Habilitanta są zazwyczaj krótsze niż pełne dwuczęściowe prezentacje.

Na ogromne uznanie zasługuje działalność organizacyjna Ayhama Hammoura, który inicjuje i przeprowadza duże projekty wymiany artystycznej. Jednym z takich przedsięwzięć była współpraca z Calgary University School of Creative and Performing Arts oraz Mount Royal Conservatory w Kanadzie, gdzie Artysta prowadził warsztaty pianistyczne, a następnie doprowadził do rewizyty partnerów kanadyjskich w macierzystej uczelni w Kielcach. Ponadto zorganizował wymianę edukacyjną w ramach programu Erasmus+ - w roku 2018 między Szkołą Muzyczną I i II stopnia im. Bronisława Rutkowskiego w Krakowie a Narodową Szkołą Artystyczną w Burgas (Bułgaria), a w 2023 roku z Conservatorio Profesional de Música de Alcaláde Henares w Madrycie.

Ayham Hammour ma w swoim dorobku naukowym wykłady, m. in. referat „System oceniania w szkolnictwie muzycznym, perspektywa młodego pedagoga” w ramach Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej *Konteksty Kształcenia Muzycznego* w Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi (2020) oraz referat poświęcony problematyce etiudy fortepianowej na Międzynarodowej Konferencji Naukowej *Music Art XXI Century: History, Theory, Practice* organizowanej przez Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. Ivana Franko w Drohobyczu (Ukraina, 2024). Owocem tego wystąpienia była publikacja artykułu naukowego pt. *Etiuda fortepianowa – aspekty dydaktyczne oraz artystyczne ujęcie na przykładzie „Etiud w stylu romantycznym” polskiego kompozytora Waldemara Króla*, który ukazał się nakładem Wydawnictwa w/w Uniwersytetu. W roku 2025 brał udział w przygotowaniu Ogólnopolskiego Seminarium Naukowego pt. „Sztuka w dobie kryzysu”, współorganizowanego przez Fundację Sztuka Wysoka i Instytut Muzyki Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach poruszającego tak ważne problemy, jak wpływ pandemii Covid-19 na kondycję edukacji muzycznej, odpowiedzialności artystów i pedagogów za dialog społeczny w realiach konfliktów zbrojnych i dynamicznych przemian powszechnych.

Zapoznałam się z dołączonym w dokumentacji habilitacyjnej tekstem artykułu autorstwa Ayhama Hammoura *Etiuda fortepianowa – aspekty dydaktyczne oraz artystyczne ujęcie na przykładzie „Etiud w stylu romantycznym” polskiego kompozytora Waldemara Króla* i oceniam go jako dość pobieżne opracowanie, niewolne od błędów merytorycznych, jak przypisanie J. S. Bachowi stworzenia prototypu gatunku etiudy w *Klavierbuchlein für Anna Magdalena*, który *de facto* jest zbiorem utworów dydaktycznych, głównie tańców różnych autorów, przepisanych ręką Bacha¹. Niestety w omawianej publikacji brakuje rzetelnego osądu rangi i jakości artystycznej *Etiud w stylu romantycznym* Waldemara Króla, których wartość muzyczna jest mocno dyskusyjna.

Jako recenzent czułam się w obowiązku zapoznać także z interpretacją *Etiud w stylu romantycznym* Waldemara Króla i tak natrafiłam na rejestrację *live* recitalu fortepianowego Ayhama Hammoura w macierzystej Szkole Muzycznej I i II stopnia im. B. Rutkowskiego w Krakowie z 29 kwietnia 2021 roku, w którego programie znalazła

¹ „Historia powstania etiud sięga do I połowy XVIII wieku. Jan Sebastian Bach pisał ćwiczebne utwory, które się ukazały w zbiorze *Klavierbuchlein für Anna Magdalena*, zawierały zagadnienia techniczne m.in. przebiegi gamowe oraz figuracje gamowo-akordowe” cyt. za Ayham Hammour *Etiuda fortepianowa (...)* str.2

się obok *Etiud* Waldemara Króla Sonata d-moll op. 28 Sergiusza Rachmaninowa², który przesłuchałam pod kątem oceny dorobku artystycznego pianisty. Występ potwierdził spostrzeżenia poczynione przy odsłuchu płyty schumannowskiej – pianista, choć potrafi zauroczyć pięknym frazowaniem, zbyt często grzeszy brakiem precyzji artykulacyjnej i nieczystą pedalizacją.

C. Ocena dzieła artystycznego

W swoim wniosku Ayham Hammour wskazał jako osiągnięcie wymagane w postępowaniu habilitacyjnym w art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce płytę wydaną w 2025 roku przez wytwórnię DUX zawierającą Sonatę fortepianową fis-moll op. 11 oraz *Fantasiestücke* op. 12 Roberta Schumanna. Nagranie zrealizowano w Zespole Państwowych Szkół Muzycznych im. L. Różyckiego w Kielcach, a reżyserem nagrania był Tomasz Bartoszek. Głównym założeniem interpretacyjnym było, jak pisze Habilitant w swoim autoreferacie „wejście w subtelny emocjonalno-psychologiczny świat kompozytora i przekazanie go w sposób autentyczny. Właśnie te elementy: bogactwo emocjonalne, głębia symboliki oraz niezwykła dramaturgia stały się dla mnie impulsem do stworzenia płyty poświęconej Schumannowi.”³ Gra Ayhama Hammoura trafnie oddaje schumannowski poetycki idiom, sposób prowadzenia fraz ujmuje muzykalnością i szczerością artystycznej wypowiedzi.

Interpretacja, zwłaszcza Wielkiej Sonaty fis-moll op. 11 pozostawia jednakże duży niedosyt w zakresie artykulacji i budowania dramaturgii, a ciągle nadużywanie prawego pedału skutkuje rozmyciem rytmicznych i kontrapunktycznych struktur.

Istotnym elementem warsztatu pianistycznego, do którego w przypadku Ayhama Hammoura mam największe zastrzeżenia jest właśnie pedalizacja. Pomijając subiektywne czynniki, takie jak osobiste preferencje czy indywidualne odczytanie zapisu nutowego można przyjąć uniwersalne zasady poprawnego użycia prawego pedału i mam tu na myśli przede wszystkim czyste rozwiązywanie dysonansów harmonicznym oraz klarowne prowadzenie linii melodycznych. Pedalizacja w mistrzowskich wykonaniach współtworzy ekspresję, a nawet konstruuje muzyczną narrację. Zastanawiam się, na ile charakterystyczne dla Schumanna zdawkowe oznaczenie „Pedale” „Mit Pedal” lub „Ped.” w pierwszym takcie utworu mogło wpłynąć na sposób wykonania dzieł przez Habilitanta. Zapis Schumanna różni się od precyzyjnych wskazówek Chopina, a nawet, tych znacznie oszczędniejszych, Liszta. Z całą pewnością nie oznacza użycia długiego pedału na zmieniających się harmoniach. Faktura utworów fortepianowych Schumanna jest o wiele bardziej symfoniczna czy kameralna (mam na myśli brzmienie zespołu kameralnego z fortepianem), różniąc się od tej rozwijanej przez pianistów-wirtuozów tamtej epoki i wymagając tym samym większej, *quasi* klasycznej dyscypliny artykulacyjnej. Praca przetworzeniowa, głównie motywiczna w Sonacie fis-moll op. 11 kształtuje się podobnie jak w sonatach Beethovena. Ukazanie klarownej struktury motywów i rytmów jest

² <https://www.youtube.com/watch?v=ZpDqFUIcYUw>

³ Ayham Hammour *Autoreferat* str.12

kluczowe dla zbudowania formy. Nieścista jest przedstawiona w autoreferacie teza: „Schumannowi była szczególnie bliska beethovenowska koncepcja dzieła, o wewnętrznej pozamuzycznej myśli przewodniej. To właśnie ona podsunęła mu pomysł, by w większych formach wprowadzać subtelne, poetyckie odniesienia – nie zawsze jasno nazwane, lecz wyczuwalne w przebiegu muzycznym.”⁴ Czyżby Beethoven odwoływał się do pozamuzycznych odniesień w sonatach, nie licząc Sonaty op. 81a *Das Lebe Wohl*? Poetyckie tytuły dzieł Schumanna są raczej emanacją romantycznej programowości i wyzwoleniem z klasycznego rygoru.

Podsumowując, jeśli zadaję sobie pytanie sformułowane przez ustawodawcę, czy publikacja płytowa Ayhama Hammoura jest osiągnięciem artystycznym „**stanowiącym znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny**”, odpowiedź będzie przecząca. Znamienным jest fakt, że utrwalona interpretacja nie spotkała się z pozytywnym rezonansem w postaci recenzji prasowych, wzmianek w Internecie czy retransmisji radiowych, które wskazywałyby na silny *Impact factor*. Sięganie przez Habilitanta po arcydzieła literatury fortepianowej okazało się tu dość ryzykowne, ponieważ postawiło go w sytuacji konkurowania z największymi mistrzami sztuki pianistycznej. Nie udało mu się niestety wykreować dzieła artystycznego, które by się znacząco wyróżniło ponad przeciętność.

Konkluzja

Doceniając dorobek artystyczny i organizacyjny dr. Ayhama Hammoura i pozostając pod wrażeniem jego osobowości i aktywności w środowisku muzycznym stwierdzam, że przedstawiony do recenzji dorobek artystyczny i naukowy oraz jego osiągnięcie artystyczne **nie spełniają wymagań** art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce stawianych kandydatom do stopnia doktora habilitowanego sztuki.

Magdalena Lis

⁴ Ayham Hammour Autoreferat str.12